

<http://dx.doi.org/10.16926/zc.2019.45.14>

Ewa KACZMARZYK
Katarzyna SUCHARKIEWICZ
Muzeum Częstochowskie

Wspomnienie o doktorze Aleksandrze Jaśkiewicz (1933–2019)

Fot. Doktor Aleksander Jaśkiewicz na Kongresie Kultury Województwa Śląskiego w 2010 roku.
Archiwum Muzeum Częstochowskiego

Dnia 28 sierpnia 2019 roku zmarł Doktor Aleksander Jaśkiewicz – historyk sztuki, emerytowany pracownik Muzeum Częstochowskiego, który całe swoje życie zawodowe związał z tą instytucją kultury. Zatrudniony od 1958 roku, w 1962 roku objął funkcję kierownika Działu Sztuki tworząc cenną kolekcję

sztuki tegoż Muzeum (wówczas Muzeum Regionalnego w Częstochowie). Już na samym początku Jego drogi zawodowej, ówczesny Dyrektor Muzeum – Włodzimierz Błaszczuk – pisał o Doktorze Jaśkiewicz, że: *wykazuje dużą inicjatywę w gromadzeniu zbiorów muzealnych oraz dobrze się zapowiada w pracy naukowej*. W 1978 roku Rada Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego nadała mu stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy *Złotnictwo wotywne regionu częstochowsko-wieluńskiego*. W latach 1991–1994 był dyrektorem Muzeum Częstochowskiego. Po przejściu na emeryturę, w okresie od 2001 do 2014 został zatrudniony na ½ etatu, jako historyk sztuki. Pracując w Muzeum Częstochowskim, w latach 1982–1992 był równocześnie zatrudniony, jako wykładowca historii sztuki, w Zakładzie Wychowania Artystycznego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie (obecnie UJD w Częstochowie).

Należał również do Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego (od 1979 roku), w latach 1997–2009 był członkiem Zarządu Towarzystwa, następnie członkiem honorowym CzTN oraz Stowarzyszenia Historyków Sztuki – oddział w Krakowie. W ramach CzTN aktywnie działał, wygłaszając między innymi odczyty naukowe na tematy historyczne oraz z zakresu historii sztuki na comiesięcznych zebraniach naukowych Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego (do 2011 roku).

Opracował założenia merytoryczne oraz był współodpowiedzialny za profil tworzonej w Muzeum Częstochowskim kolekcji sztuki. Dzięki doświadczeniu, erudycji i zaangażowaniu A. Jaśkiewicza jej scenariusz był realizowany w możliwie najpełniejszym wymiarze. Program kolekcjonerski obejmował głównie malarstwo i grafikę XX w. o zasięgu ogólnopolskim, nie wyłączając twórczości środowiska miejscowego. Zbiory Działu Sztuki Muzeum Częstochowskiego obejmują dorobek rodzimych artystów od okresu Młodej Polski poprzez sztukę Dwudziestolecia Międzywojennego, aż po lata współczesne. Kolekcja uwzględniała dzieła największych twórców przełomu XIX i XX w. (m.in. Jacka Malczewskiego, Jana Stanisławskiego, Konrada Krzyżanowskiego, Ferdynanda Ruszczyca, Stanisława Wyspiańskiego, Józefa Mehoffera), artystów awangardowych z okresu międzywojennego (Eugeniusza Zaka, Rafała Malczewskiego, Romana Kramsztyka) oraz prace artystyczne powstałe po 1945 r. w wiodących ośrodkach sztuki polskiej (m.in. zbiór prac artystów „Grupy Krakowskiej”). Szeroko reprezentowane były dokonania twórcze miejscowych malarzy, rzeźbiarzy, grafików i rysowników. Trzon tej kolekcji stworzył dr A. Jaśkiewicz.

Swoje badania naukowe koncentrował on głównie na sztuce kręgu częstochowskiego, podejmując szeroką kwerendę archiwalną i terenową nad zabytkami ruchomymi i architekturą. Cenne są Jego publikacje charakteryzujące lokalne środowisko artystyczne, przedstawiające dokonania miejscowych architektów, malarzy, rzeźbiarzy i grafików (m.in. Adriana Mikołaja Głębockiego, Wandy Wereszczyńskiej). Interesował się architekturą drewnianą, cechowym rzemio-

słem artystycznym oraz wytwórczością dewocyjną Częstochowy. Pionierskie publikacje Doktora Jaśkiewicza wywarły istotny wpływ na kształt i rozwój badań historycznych nad sztuką regionu częstochowskiego oraz przyczyniły się do użycia pełniejszego obrazu życia kulturalnego miasta.

Jaśkiewicz był autorem niezliczonych tekstów o sztuce: publikacji naukowych i popularnonaukowych, książek, katalogów, artykułów. Przypomnieć należy choć kilka tytułów: *Jasna Góra*, przewodnik (1986), *Ratusz częstochowski: siedziba Muzeum Częstochowskiego* (1992), *Artyści Częstochowy XIX i pierwszej połowy XX w.* (1991), *Wanda Wereszczyńska 1910–1978* (2004); katalogi wystaw: *Galeria Malarstwa Polskiego XX w.* (1989), *Ikonaografia zabytków Częstochowy i okolicy* (1991), *Sztuka dewocyjna Częstochowy* (b.d.), *Grafika polska XX wieku w zbiorach Muzeum Częstochowskiego* (1996), *Krzyże i kapliczki przydrożne Częstochowy i okolic* (2003), *Kościół drewnianej okolicy Częstochowy* (2004), *Artyści Częstochowy 1850–1960* (1996).

Publikował w czasopismach naukowych, takich jak: „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, „Biuletyn Historii Sztuki”, „Kultura, Oświata, Nauka”, „Polska Sztuka Ludowa”, „Ochrona Zabytków”, „Studia Claromontana”, „Ziemia Częstochowska” oraz w „Roczniku Muzeum Częstochowskiego”. W ostatnim z wymienionych periodyków ukazały się jego teksty, m.in.: *Artyści Częstochowy w drugiej połowie XIX i na początku XX w.* (t. 2, 1966), *Życie artystyczne Częstochowy w początkach XX wieku i w okresie międzywojennym* (t. 3, 1973), *Złotnictwo wotywnie regionu częstochowsko-wieluńskiego: studium z zakresu sztuki prowincjonalnej i ludowej XVII–XIX wieku* (Sztuka; z. 1, 1982), *Muzeum w Częstochowie w latach 1905–1960* (t. 6, 1993), *Z dziejów Muzeum w Częstochowie i Zbiór grafik i rysunków* (t. 7, 2005), *Jan Antoni Studencki (1893–1968). Artysta malarz i żołnierz* (t. 9, 2009), *Wanda Wereszczyńska – nie tylko artystka* (t. 10, 2010), *Co Adrian Głębocki rysował w Częstochowie i okolicy* (t. 11, 2011), *Szkoła Przemysłu Ludowego w Częstochowie* (t. 12, 2013), *Trudne dni Związku Polskich Artystów Plastyków (1945–1947)* (t. 13, 2014).

A. Jaśkiewicz opracował biogramy wybranych artystów częstochowskich do *Słownika artystów polskich i obcych w Polsce działających i Polskiego Słownika Biograficznego* oraz był autorem rozdziałów *Monografii Częstochowy. Częstochowa Dzieje Miasta i Klasztoru Jasnogórskiego* poświęconych sztukom plastycznym.

Według opracowanych przez A. Jaśkiewicza scenariuszy zorganizowano wiele wystaw i prezentacji z dziedziny sztuki. Na podkreślenie zasługują m.in. trzy ogólnopolskie wystawy malarstwa i grafiki (1959, 1961/62, 1971), stała ekspozycja w Galerii Malarstwa i Grafiki Polskiej XIX i XX w. udostępniona w 1973 r., prezentująca ponad 100 prac czołowych polskich artystów, a od 1983 r. także twórczość środowiska częstochowskiego z okresu lat 1850–1960 (w 1993 w Galerii udostępniono po modernizacji wystawę *Malarstwo polskie XX w.* w nowej, rozszerzonej wersji) oraz wyróżnioną III Nagrodą w Konkursie na Wydarzenie

Muzealne Roku „Sybilla 2002” wystawa „Z Dawna Polski Tyś Królową. Pamiątka z pielgrzymki do Jasnej Góry”, której był współautorem. Warto przywołać ponadto wystawy monograficzne częstochowskich artystów (m.in. Stanisława i Wojciecha Barylskich, Maksymiliana Brożka, Wandy Wereszczyńskiej, Jerzego Kędziory), jak również przekrojowe ekspozycje poświęcone sztuce częstochowskiej XIX i XX w. obejmujące szerokie spektrum prac najznamienitszych lokalnych twórców oraz pokazy problemowe koncentrujące się na kluczowych nurtach i prądach artystycznych rodzimej sztuki (m.in. *Grafika polska XX w.*, XII 1995–III 1996).

Charakterystykę osoby Doktora Jaśkiewicza z początków Jego drogi naukowej zawiera opinia dyrektora Muzeum – Włodzimierza Błaszczyka. Pisał w niej, że: *jest pracownikiem zdyscyplinowanym, ofiarnym i chętnie służy swym doświadczeniem i wiedzą młodszym kolegom. Ze swych obowiązków wywiązuje się nienagannie. Jego postawa moralna nie budzi zastrzeżeń.*

Doktor Jaśkiewicz dołączył do grona zasłużonych dla częstochowskiej kultury, a jego pracowite i pełne pasji życie powinno stanowić przykład motywujący nowe pokolenia historyków sztuki.